

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України
щодо забезпечення прав осіб з інвалідністю на працю»

1. Мета

Проект акта розроблено з метою створення умов для реалізації особами з інвалідністю права на працю.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Україна, ратифікувавши Конвенцію ООН «Про права інвалідів» та Конвенцію МОП № 142 «Про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів», визнала право осіб з інвалідністю на самостійність і повну участь у житті суспільства, зобов'язалася вживати заходів для забезпечення їм освіти й професійної підготовки, сприяти їх доступу до відкритого ринку праці. Україна має забезпечувати і заохочувати реалізацію права на працю осіб з інвалідністю шляхом ужиття, у тому числі в законодавчому порядку, належних заходів, спрямованих на: розширення можливостей для індивідуальної трудової діяльності, підприємництва, розвитку кооперативів і організації власної справи; наймання осіб з інвалідністю у державному секторі; забезпечення осіб з інвалідністю розумного пристосування робочого місця; стимулювання наймання осіб з інвалідністю у приватному секторі; заохочення набуття вказаних осіб досвіду роботи в умовах відкритого ринку праці; заохочення програм професійної та кваліфікаційної реабілітації, збереження робочих місць і повернення осіб з інвалідністю на роботу.

Приєднавшись до Європейської соціальної хартії (переглянутої), Україна зобов'язалась активно сприяти зайнятості осіб з інвалідністю, їх професійній орієнтації і навчанню, створювати умови для використання їхньої праці у звичайному виробничому середовищі, а там, де це неможливо, створювати спеціальні робочі місця і підприємства.

Одним із пріоритетів державної політики в Україні є забезпечення розвитку інклюзивного ринку праці з метою підвищення рівня працевлаштування осіб з інвалідністю. Проте в Україні державна підтримка осіб з інвалідністю сприймається переважно з точки зору їх утримання.

Так, за останніми даними Міністерства соціальної політики та Міністерства охорони здоров'я в Україні 2,7 млн осіб мають інвалідність.

При цьому, упродовж 2016 – 2019 років було працевлаштовано лише 52,8 тис. осіб з інвалідністю, з яких 46,8 тис. мали статус безробітного. За інформацією Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, чисельність осіб з інвалідністю, яка фактично працювала на 01.04.2020 року на підприємствах (згідно поданих звітів за формою №10-ПОІ), становила 380 тис. осіб.

У той же час на цю мету в Україні із спеціального фонду державного бюджету за КПКВК 2507030 спрямовуються значні обсяги бюджетних коштів, які однак неповною мірою використовуються за безпосереднім призначенням – працевлаштування осіб із інвалідністю. Зокрема, за кошти державного бюджету в 2020 році було створено лише 12 робочих місць для осіб з інвалідністю,

працевлаштовано після навчання - 213 осіб з інвалідністю, забезпечено роботою 17 осіб з інвалідністю із числа внутрішньо переміщених осіб.

Відсутність у чинному законодавстві України стимулів для роботодавця щодо працевлаштування осіб з інвалідністю, недостатні стимули для заохочення осіб з інвалідністю до зайнятості, призводять до того, що люди з інвалідністю не можуть працевлаштуватися.

Водночас досвід іноземних країн свідчить, що створення сприятливих умов для роботодавців у вигляді пільг, фінансової допомоги, тощо, безпосередньо впливає на рівень забезпечення такими особами працевлаштування осіб з інвалідністю.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Законопроектом пропонується створити сприятливі умови для працевлаштування інвалідів, в тому числі шляхом застосування міжнародного досвіду, збільшити кількість стимулюючих механізмів для роботодавців, розширити можливості для осіб з інвалідністю, в тому числі займатися власною справою.

Законопроектом пропонується:

поетапне підвищення квоти робочих місць для працевлаштування з чотирьох до шести відсотків середньооблікової кількості штатних працівників на (в) підприємствах, установах та організаціях незалежно від форм власності та організаційно-правової форми, а також у фізичних осіб-підприємців.

відійти від карального і неефективного механізму сплати адміністративно-господарських санкцій за недотримання квот на працевлаштування людей з інвалідністю і запропоновано роботодавцям обирати альтернативний механізм підтримки людей з інвалідністю або облаштовувати їм робочі місця, користуючись в тому числі, фінансовою підтримкою територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, або сплачувати цільовий внесок на підтримку працевлаштування осіб з інвалідністю, який зменшено на 60% в порівнянні із сумами адміністративно-господарських санкцій, або здійснювати закупівлі у соціальних підприємств на цю суму.

Вказаний законопроект вирівнює підходи у вимогах до усіх юридичних осіб, в тому числі до державних і комунальних установ і організацій, які чинним законодавством звільнені від відповідальності за невиконання квот на працевлаштування осіб з інвалідністю.

Законопроект розширює можливості працевлаштування на державну службу для осіб з інвалідністю, надаючи право тим, що за станом здоров'я не мають змоги проходити окремі етапи конкурсної процедури, проходити спеціальний конкурс.

Законопроектом розширено категорію підприємств, які можуть претендувати на пільги щодо податків і зборів, фінансову допомогу дотації тощо до усіх видів юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, які виконують визначені законом критерії щодо працевлаштування осіб з інвалідністю.

Законопроектом положення Кодексу України про адміністративні правопорушення доповнюється новою статтею про запровадження

адміністративною відповідальності за порушення трудових прав осіб з інвалідністю.

Законопроектом пропонується осучаснити норми Закону України „Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні”, створивши сприятливі умови, що враховуватимуть інтереси як осіб з інвалідністю, так і роботодавців.

Крім того, з метою комплексного врегулювання питань, що пов’язані між собою у зв’язку із запропонованими інноваціями, проектом акта пропонується внести зміни до законів України „Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”, „Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, „Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні”, „Про державну службу”, „Про зайнятість населення”.

4. Правові аспекти

Нормативно-правовими актами в цій сфері правового регулювання є:

Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю;

закони України „Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні”, „Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні”, „Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування”, „Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні”, „Про державну службу”;

Укази Президента України від 03.12.2015 № 678 „Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю”, від 13.12.2016 № 553 „Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю”;

постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106 „Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони”;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 216 „Про затвердження Плану заходів щодо реалізації Основних напрямів реалізації державної політики у сфері зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2022 року”.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття акта потребуватиме додаткових фінансових видатків з державного та місцевих бюджетів, однак, **лише у разі незабезпечення** бюджетними установами виконання встановленої чинним законодавством квоти робочих місць, призначених для працевлаштування осіб з інвалідністю.

Станом на 01.01.2020 року у відділеннях Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю зареєстровано 27605 бюджетних установ (у 2018 році – 28020, у 2017 році – 27691), з яких дотримувалися нормативу робочих місць 15733 бюджетних установ або 57,0 % (у 2018 році – 15566 або 55,6 %; у 2017 – 14820 або 53,5 %).

6. Прогноз результатів

Прийняття законопроекту забезпечить на належному рівні, з урахуванням досвіду країн ЄС, реалізацію особами з інвалідністю свого права на працю, що

гарантується їм Конституцією України, Конвенцією ООН про права інвалідів, Конвенцією Міжнародної Організації праці 1983 року про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів № 159, які є частиною національного законодавства.

За результатами реалізації законопроекту планується досягти більшої зайнятості осіб з інвалідністю, збільшити кількість цільових надходжень до державного бюджету для соціального захисту людей з інвалідністю, розвантажити судову систему України від усіх спорів, пов'язаних із стягненням адміністративно-господарських санкцій за невиконання квоти на працевлаштування, зменшити кількість державних видатків на судові витрати.

Народний депутат України

Г.М. Третякова (посв. № 53)

САС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Третякова Галина Миколаївна
Сертифікат: 12A1C72050EC685404000000C18C040003E80C00
Дійсний до: 21.06.2021 11:36:00

Апарат Верховної Ради України
№ 53д9/1-2021/140130 від 23.04.2021

487704